

Megjelenik e lap minden Vasárnap és Csütörtökön. Előfizetési minden cs. k. postahivatalnál, a lapok kiadó hivatalához címzendő levelekben. Ára évenként 3, fél évre 6, évre 12 pengő forint.

A lap szellemi ügyeit illető közlemények a szerkesztőséghez utasítandók.

SZERKESZTŐI SZÁLLÁS:

A Szentegyházutcában, a Kendeffi háznál, 487. szám alatt.

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY

(HARMADIK ÉVI FOLYAM.)

Hirdetések minden négy hasábas egy sor után 4 pkrért közzétételnek; folytonos hirdetések illő pcr elengedtetik. Mindenik hirdetésre 15 pkr bélyegdíj előre befizetendő.

A lap anyagi ügyeit érdeklők: u. m. előfizetés, hirdetések, reklamációk sat. a kiadó-hivatalhoz utasítandók.

KIADÓ-HIVATAL:

A Középutczában, STEIN könyvkereskedésben.

MAROSVÁSÁRHELYI SZÍNHÁZ KÉRDÉSE.

Néhány év óta egy M.-Vásárhelyi építendő színházról többször tudósítást hoztak az erdélyi és testvérhoni lapok; az ügy iránti részvét kecségetető is volt mind ezen város derék polgárai, mind a vidéken lakó nemesség részéről.

A szép helyiség kijelölve, biztosítva a hová, a részvények örvendeztető kelettel kérkedhetve, a miből a műveltség ezen egyik kedvelt temploma felállíttassék; kérdésen kívülinek hittük, hogy már a jelen napokban, ha nem is éppen az épület oszlopsoros homlokzatának kupján látandjuk Thalia szobrát, de legalább a már leteendett alapokon emelkedő téglafalakat ekkor látni fogjuk.

A székelőföldre nézve, annak szellemi fejlődése szempontjából, oly fontos kérdést ha éppen elejtettnek nem is mondhatjuk, de sajnálatos még is, hogy e részben valami látható eredménnyel meg nem vigasztalódhatunk.

Ez a szép város, mely nem oly régen az országos királyi tabla által központosított fiatalság, s az ezzel együtt járó társas élet gyújtója lévén, az ország legvirágzóbb, legélénkebb városainak sorában állott, mely ezen országos intézet mellett egy szép kiterjedésű, s nagy népességű törvényhatóság praetorialis helye lévén, a vidék nemességének, mondhatni, tanyája, s mulatóhelye volt, s melyet a felett a kebelében alapított virágzó iskolák népessége is emelt, most hallgatag utcáival egy kihalt kastélynak látszik, melynek urai elköltöztek, s hol csak edes és fájó emlékei maradtak hátra vidám napoknak, bús küzdelmeknek.

Nincs is többé kilátás egy közel arra, hogy Erdély e pontja egykori virágzó korszakát elérje; általában miután az európai kormányzati elvekben a francia centralizatio eszméje mind inkább honosul, s a nemzeti élet, mely az eddigi állapotok elevegenségében szélszórva nyilatkozott, a compactabb igazgatási rendszerek által mindinkább a statusok életébe, s így a nemzeti

tevékenység mindinkább a status cselekvés-körébe olvad fel: azóta a vidéki városok némi virágzást inkább csak a kereskedelem s gyáripár által mutathatnak.

Ámde nálunk mind a kettő hiányzik, s hiányozván a városainkat eddig élénkített rendszer is, természetesen ezek szinte a falu-községek egyhangúságába esnek vissza.

E visszaesés azonban csak ideiglenes, ha mind a polgárságban, mind a vidék intelligenciájában a közszellem ki nem hal, s a már megalapult városokat oly intézkedésekkel látják el, melyek a társas élet szükséges folyamát magok körül fel fogni és összpontosítani képesek legyenek. Ezen közvetítők is a hanyatlástól meg nem mentik ugyan az ily középpontokat, de a bukástól igenis meg.

A falusi élet, melynek a természet virulásakor annyi kedves, annyi megragadó oldala van, a társas élet hiánya miatt a rideg őszi és téli napokban véghetetlen szomorúvá válik olyak előtt, kik magasabb képezettséggel s műveltséggel bírnak, hogysem az egyszerű földeszek apró okoskodása, s durvább nemű vigalmaiban részt vehessenek.

Ezeknek valahol összpontosulniok kell, más különben harmincz éves korukig mind megőszülnek, azon túl komor - kórságba esnek, s életük kétharmadán a sirba hullnak analmukban.

Az összpontosulás vágya meg is van a kebelben, de éppen a földbirtokos az, ki igen helyesen, a leginkább takarékoskodik kiadásaiiban; s ha áldozatot akar tenni, meg nézi, ha vajjon lehet-e anyagi áldozataért szellemi kárpótlást?

A ki most falusi lakából egy vidéki városba telelni beköltözik, csak annyit nyer vele, hogy nem otthon, hanem városban utazkodik, a mi szellemileg egyre megy, anyagilag pedig még sokkal rosszabb.

Ezért szükséges, hogy a mit a világfajdalmat hozó civilisatio saját betegségének némi enyhítésére meghozott, az a lehetőségig honosíttassék az alkalmas népességű vidékek központjain.

A színház egyik kegyencz-intézménye

korunknak, mely nemes szórakozást nyújt a kedélynek, s nagy részben elüzi a kebel lethargiáját, azt a siri unalmat, mely ugy aránt vészst hozó.

Egy szellemi központ ez, mely vonz maga köré szellemdusabb embereket, kiknek csoportosulása újabb eszmék által újabb érdekeket központosít, s egy kis élet és ruganyosság kezdődik a szellemi és az industrialis téren is egymásután.

Eldorádót nem csinál ugyan a színház egy városból is; de mégis sok kedves élménységet kölcsönöz annak, a mit az ember, mikor benne van, alig érez; de nélkülözve ugy van, mint a szenvedélyes burnótozó ha elhagyta szelenczjét, s a Sahara pusztáján egyedül utazik. Intézet ez, főfontosságú most, mert ennyire fontos intézet létesítése se áll hatalmunkban; mert lehet még saját lelki szórakozásunkra, s méltó, hogy áldozunk arra.

Végzetlen sok érzés, gondolat, emlékezet, fájdalom költ fel lelkemben, midőn közelebből ez előttem örökre kedves városnak, most ah! oly néma utcáin végig haladtam!

E város és vidékének lelkesebb lakóira gondolok, kik, hála Istennek, habár kevés, de még se nyomatlanktan számot tesznek, s kérdezem magamban: miért, hogy legalább abból a színházból semmi sincsen még?

Dózsza D.

KÜL- ÉS BELFÖLDI LEVELEZÉS

Berlini levelek. II. — (Folytatása és vége.)

E nagyszerű szobortól nem messze, a királyi palota felé, a várhídon van felállítva nyolcz carrari márvány-szobor, melyek egy hősek életét tüntetik föl gyermekesétől haláláig, — különböző mesterektől. Az első, Nike tanítja a gyermeket a történeti nagy nevekre; a második Minerva kezébe adja a fegyvert; a harmadikon harcra vezeti — s így tovább, míg végre az utolsón, Iris vezeti fel az Olympusra a dicsőséggel haldoklót. Azt praetendálják, hogy mindenik külön hatvanezer tallérba került. Sok véleményét hallottam már, hogy ez szebb,

nalomból teszen valamit, a vagyontalanabb osztály se szánalomból, se a művészetért.

Olvasa el előbb mindenki Szigethi Józseftől, „Egy színész naplóját” mielőtt hivatalos engedve e pályára lép. Ha lelke sugallatát, ha szenvedélyét ekkor se bírja legyőzni, akkor elé a lelki erőt, elé a kitartást.

Az emberek különböző módokhoz és eszközökhez szoktak folyamodni, hogy az élet súlyát, a nyomort és a bűt feledjék. A vidéki színésznek szüksége van ilyen eszközökre.

Dumas „Memoirjainak” valamelyik lapján az áll, hogy ő az élet minden szenvedéseit közt enyhét és vigaszt csak a munkában talált, csak az birta feledtetni vele a szükségét s a bánatot.

Ezen eszközre kell gondolni a vidéki színésznek. Vörösmarty igaz, azt írta, hogy: „Borban a bű, mint a gyermek aluszik...” de a munka és tanulmány, szintén eloszlatja a bűt. Dumas jó öreg ember, annyit tud, annyit tapasztalt, hogy hinni lehet neki.

A közönségnek pedig elvgre át kell látni, hogy elkerülhetetlen életszükséggé vált több helyen állandó színházat építeni, s annyi jóra való fiatal embert megmenteni az erkölcsi sülyedéstől, s megmenteni azon nomád életől, mely a nemzeti érzületet sérti.

Maros-Vásárhelyen, és vidéken lakó néhány a kor igényeit, és szükségét fölfogni tudó megleklő honfi, már évek előtt gondolt állandó színházra. Részvények irattak alá. A tőke meghalad néhány ezeret. A közelebbi tavaszon rendezett bálból e célra mintegy 150 pfrt gyűlt be. Bulyovszkiné asszony kolozsvári utóbbi vendégzereplése alkalmával, utolsó föllépése tiszta jövedelmének felét Székelyné agg szíznőnek, a más félrészt pedig szintén e célra rendelte. Akkori lapokban az összeg is említve volt, most pedig e tárgyra vonatkozó

az szebb; — én műértőnek nem tolhatom fel magamat; de azt bátran merem állítani: hogy, valamint az emberi testnek különböző legszebb részei is csak együtt tesznek egész alakot; ugy ezek is, csak összemerve fejezik ki azt a szép eszmét, mit megtestesíteni akartak, legyen az egy költemény, vagy egy hős nemzet története.

— És így tovább, minden lépten új, meglepő gruppekkal találkozhatni, melyek közül én nem említek fel többet, csak Kisnek a tigrissel küzdő amazonát az ó-múzeum csarnoka előtt és a brandenburgi kapu felett a mythologiai Victoria szobrát a quadrigába fogott négy lóval, borostyán-koszorúval. (Ezt mint mesterművet a francziák 1807-ben Párisba vitték volt, hanem 1814-ben visszahozták.)

Mit én itt felhozok, az csupán egy csepp a tengerből; de e csepp is híven tükrözi vissza az eszmét, mit ezek bennem kellettek. E sok szobor közt van olyan is, mely — ugy szólván — csaknem becs nélküli; de nincs egy is, mely hangosan ne beszélje, hogy valamint az álladalom, ugy a tehetőségek is vetélkednek egymással a hazai művészet emelésében. Felcziczomázzák házaikat, kertjeiket e szobrokkal, csakhogy ne heverjenek a művészt csarnokában; megveszik a jobbat s meg a gyengébbet, csakhogy tere legyen a szellemnek magát tovább fejteni.

És ez meg is termi gyümölcseit; mert fokozatosan lehetne kimutatni a fejlődés stadiumait, egészen a ma élő mestereikig; felismerhetni a kezdeményezés első lépéseit mythologiai szobrokon, melyek magukon hordozzák a másolás, az utánzás bélyegét. De ez utánzás egyszersmind egy foka volt behatni a nagy mesterek szellemébe; ez egyszersmind átmeneti korszak volt a mythológiából a történelembe; és ma már a szobrászat Berlinben szépen virágzik, mely a porosz nép történeti személyeinek megtestesítésével foglalkozik, melyek közül már is nagyon sokan ékesítik a szebb tereket.

E pontnál nem érzem magamat feljogosítva, annál kevésbbé képesnek arra, hogy világtörténeti szempontból bírálgassam: ha vajjon Blücher érdemelt-e ilyen harsogó ércszobor azért, mert Napoleon meg találta verni egy csatában? Én egészen subjectív téren kívánok maradni; előttem, e tekintetben, csupán a művészet előhaladása áll, és az a kegyelet, melylyel e nép — az ő fogalmai szerint — nevezetes embereit megörökíteni törekszik... és ez, mindenesetre, követendő példa, s mindekkellőt tiszteletet érdemel.

... Ennyit Berlin külső kinézéséről, mely nagyon sok kívánni valót hágy ugyan; de, jobb semminél — s a házagokat, igyekezni fogok, betölteni ezután. A legnagyobb házag, hogy

< 282

Előadások vidéki színpadunkon.

(Folytatás.)

Vidéken a színművészet, még eddig (kevés kivétellel) csupa naturalizmus. Naturalisták az opera-énekesek, és naturalisták a drámai színészek. Bulyovszkiné szereplésit kivéve, Nagyváradon is láttam őrök házat. Mezei jutalom-játékaul a szép „Kunok” adták. A tiszta jövedelem alig volt több 24 frtnál. Mezei pedig egyik a jobbik közül vidéken.

Tovább utazva, nem egyszer nyilváníttam azon nézetemet, hogy a naturalizmus mit se ér szorgalom és tanulmányozás nélkül; s mindannyiszor azon naiv feleletet nyertem, hogy az öreg Lendvai is naturalista volt. Fajdalom, többen vannak, a kik azt hiszik magukról, hogy nem kevesebbek mint Lendvai, s hogy balosillagzatuk miatt kell provincián vesződni a helyett, hogy Pesten tündököljenek.

Nem ereszkedem vitaközásba, mert az ilyenek, tapintatlanságuk és tudatlanságuk dacára is meggyőződve vannak, hogy csak ők ismerik a közönség ízlését, s csak ők értik a művészetet; pedig nyári színikörben p. o. M.-Vásárhelyen, (hol a színpad szűk és fedetlen, színlalak is függönyök átlátszó; hol az előadások félig napvilágnál, félig halvány lámpafénynél peregenek, vagy döcögnek le), ilyen színikörökben mondom „Béldi Pált”, Dózsza Györgyöt, „Brankovichot”, „A koldusnót” s hasonló tragiédiákat adni, rossz tapintatra mutat.

Ezen előadásoknál sokszor jutott eszembe a pesti színház, és a pesti kritika. A pesti színház nélkül nem volna magyar színműrodalom, mégis hányszor nem írták a lapok, hogy színészeink csak egyénit, és jellemeket alakítani

újságul csak annyit írhatok, hogy az annyszor említett összeg az illető pénztárnoknak maig se kézbesített. Ezen hanyagságot valószínűleg a kolozsvári színházi pénztár akkori kezelőinek lehet fölronni.

Ezen ügynek akartam magam is újabb lendületet adni, midőn a pesti drámaíróválasztmány által elfogadott, és Pesten még sorra se került kis vigjátékomat Maros-Vásárhelyen színre hozattam... s a tiszta jövedelemnek szintén egy részét e célra rendeltem, mintegy 40 pfrtot az illető helyre be is fizettem.

Ha ez ügynek első megpendítője, a színház-építő választmány érlyes előke, gróf Toldalagi Ferencz, Bécsből hazaérkezik, a részvények befizetését sürgetni, s az alapmunkálatok megkezdését talán azonnal elrendelni fogja. Temesvárt magán vállalkozó akar színházat építeni; Debreczenben rég óta tervben van e vállalat; de remélem, hogy a nemzetiség és művészet jelvénye, állandó színház homlokzatán előbb fog tündökölni Maros-Vásárhelyen, mint sok népesebb és gazdagabb vidéki városban.

Hátra volna még, hogy vigjátékaim előadásáról szóljak; de sokra terjedne, ha a részleteket aknaznám, a nélkül hogy a fáradság megelégedést, s a visszaemlékezés örömet szerezzen; inkább azon előérzetről, nyugtalan és sejtelmes lélek-állapotról akarok röviden számolni, melyet az előadás előtti percekben minden színmű-író érez, ha darabjának előadását hasonló körülmények között várja.

(Vége következik.)

egy épületről egészen megelégedtem: pedig, ez az első helyet érdemelné... ez fogja tárgyat tenni legközelebbi levelémnek.

100.

Dézs, aug. 20-dikán, 1858. — Tegnapelőtt aug. 18-án 0 cs. k. Ap. Felsége, a mi fejedelmünk születése napja nálunk is megünneplelték. E nap előtti este a város szépen ki volt világítva, valódi fénytengerben úszott, a köz- és nyilvános épületek, a kerületi főnöki lak, a casino és városház sok 100 mécs világából alakult sugárok fényétől ragyogott, az elsőnek erkélyén Ő Flge életnagyságu képe, az utóbbinak ablakából a császári ház csinosan látszott szépen kivilágítva. Sz. K. kereskedő bolta ablakából színes görögűz lángjai csapkodtak, szemgönyörököt látványul szolgálván, az utcákat nagyszámúmal elrejtett néptömegnek, mely zene-hangoknál késő estvéig örömjongva sétálta be a kivilágított utcákat. Szeredán d. e. 3/4, 10 órakor minden városunkban székelő hivatali testületek a cs. k. megyefőnök úrnál tisztelegtek. 10 órakor a rom. kath. templomban nagy mise volt, a szokott innepélyes vallásos szertartás kíséretében; 11 órakor M. L. ref. hitközség emelt buzgó imát a mindenek urához, uralkodónk hosszúság és szerencsés életéért s népeit boldogító kormányzásáért; a templomi szertartások közben a piacon kirakott ágyúk morgadalmas dörgéssel ropogtak, s üdvövések rekeszték be a templomi innepélyt. Délben cs. k. kerületi főnök mlgs Stadler Károly úrnál fényes ebéd volt, hol jelen volt a többiek közt sasomajvári g. e. hitu püspök Alexi ő mga, ki tiszta magyar nyelven igen szépen köszöntött poharat Ő cs. k. Ap. Felsége hosszúság és boldog uralkodásáért, a hivatali és katonai oszlatyért s minden derék honpolgárokért, a köszöntéseket az utcán működő barna hangászkar játéka s üdvövések kísérték mindannyiszor.

Este zilahi polgár Diószegi Mihály, Lajos és Ferencz fiaival, vonó hangszereken hangversenyt adott a Társalkodási-egylet nagy termében beléptéj mellett. Az öreg, zeneművészet iránti lelkesedésben megözörlt apa három fiaival, egyszerű fekete magyar ruhába öltözve, már első igénytelen megjelenésükkel fölébreszték rokonszenvünket, de hát még mikor a három hegedű s a kis gordonka megszólalt, oly lelkesedést idézett elő, különösen ama gyönyörű négyes az Alvajárból, Hunyadi László nyitánya, a Salon-polka, mi ismételtetett s Frank Ignác Krinolin-csárdása, hogy a nagy számmal egybegyűlt népség közönség szűnni nem akaró tapsa kísére minden eljátszott darabot. A legkisebb fia, Ferencz, igen szabatosan játszott gordonkán és sok művészi tehetséget fejtett ki, egy nagyobbik fia, Mihály, hegedűjátéka szép reményekre jogosít. Elmondhatjuk, hogy egy igen gyönyörűséges évet köszönhetünk művész-hazánkfiainak.

István-király-napi, az éven át tartani szokott leghíresebb országos vásárunk is elkezdődött. Sokféle színes falragaszokban, melyek között még a gazdasszonyokhoz intézett távirati sürgönyök is olvashattak, hirdetik a kereskedők olcsó árúkat, még másféle mulatságaink is vannak, Liebich és Thyri állatseregletei, Felice Neapoli erőművészeti mutatványai, naponként sok látogatót vonzanak sátraikba. De azért a pénz szűke mindenütt látszik; a tiszta búza ára, egy erdélyi véka tiszta búza 5 rfról 3 rfr, a zab 2 rfről 1 rfr szállott valóban egyszerre; az aratás után a török-búza azonban drágább mint a tiszta búza, mert az idén nálunk igen gyöngye török-búza-terméshez van kilátás, még a szemzés sincs tökélyre menve, hát még az éres mikor következnek be; már pedig nálunk a török-búza a fő gabona-cikk, a népnek minden-napi szokott élelme a malé-kenyér; a búza-kenyér szerintük nem bir annyi tápláló-erővel. Szép bevételre számíthatnak gazdáink, kiknek török-búza-készletük van a múlt évekről.

r. l.

Árapatak, aug. 1-jén, 1858. — A mai nap igen szép innepélynek valék szemtanúja. Ma szentelődek föl Árapatak és Botfalva közt az Olton át ujonan épült, csinos fahíd. Az irt napon ugyanis új reggel kapom eleibe kiállva, látom a kis-bíró, körülhordozni egy irást. Kérdem kíváncsiságból: hadd lám bírógazda, mi van benne. Mire, „tessék átolvasni, az urnak is szől.” szavakkal átísad. Tartalma ez volt: „A botfalvi előjáróság ma d. u. szándékozik az ujonan épült hidat fölszentelni, hiva a falusi előjáróságot két esküttel, a birtokos urakat, vagy azok személyeseiket, ugyszintén mind a két vallásos felekezetet tisz. papját és iskolatanítóját, hozzátartozóikkal együtt egész tisztelettel meghívja a botfalvi közönség, mint jó szomszédokat. — Aláírva a jegyző és a falunagy által.”

Ennek következtében miután a d. u. templomozás is megtörtént, csoportosan kísértünk az alig egy 1/2 negyed-órai távolságra levő hely színére csoda-nézni. Ott már össze volt gyűlve a botfalvi közönség, s úgy tetszik, mint-ha csak ránk vártak volna, mert, mielőtt oda értünk, baráti üdvözlések után, a jegyző is fölment a szertartás véghezvitelére. Megállottunk a hid közepén, körülgyűrűzve roppant néptömeget. Az érdemes jegyző ur csendet parancsolt, elcsendesedvén a nép, a kis pap anyá-

nyelven megmagyarázta a népnek az innepély célját és rendét, mire több mint 40 személyből álló lányok, nem fényes, de csinosan öltözve, egy alkalmi verset elénekelték, ez után a kis pap megmagyarázta a vers tartalmát, hogy a kik az éneklés alatt nem értették volna, tisztán megérthették. Erre egy tisztes aggyastán, az öreg szász pap, levéve kalapját s nádpálczájával együtt átadva egy mellette álló lányknak, vallásos érzettől áthatva szónokolt a néphez szász nyelven. Ezt követte az árapataki oláh, és ezt ugyan az árapataki magyar vagy református pap szónoklata magyar nyelven, minde-nik szónok között igen szép harmoniát énekelvén a botfalvi vegyes ifjuság. A szónokok, úgy látszik, csak rögtönöztek, de mégis oda illelő és tisztességesen. Végződött az innepély, nagyot itunk, poharakat köszöntöttünk, szóval a vigalom késő estvéig tartott. Volt tehát itt három nemzet vegyesen képviselve, s jóllehet, — kivéve a kiveendőket — kevesen értették egymás nyelvét jól, mégis a legszívesebben tudtuk társalogni, mintha Isten a szeretet nyelvén adta volna a társalgást, a mely nem ismer vallás vagy nemzet-felekezetséget, a mely mindnyájunknak ugyanazon egy érzés ki-folyása volt. Vajha ezután is, mint ma, mindig oly szíves szeretet kapcsolna egymáshoz, s ne felednők Jézusunk azon szavait: „Arról ismernek meg titeket, hogy az én tanítványaim vagytok, ha egymást szeretik.” És ezzel tudomására kívánom juttatni Erdély- és Oláhország minden lakóinak, kik az elöpartiki borvizet használni kívánják, hogy mártól kezdve többé nem életveszélyeztető rudas-hajón, mint eddig, hanem a legbátorságosabb hidon utazhatnak Brassó felől Elöpartákra.

Közli egy szemtanú.

Árkos, aug. 15-kén 1858. — Tiszelt szerkesztőség! Meltőztatik megszűni a hírlapvasó világnak, hogy a közlekedés, érintkezés az emberek világát, serkenti, s különféle jóra fogékonyítja. A napokban tartott kolozsvári gazdasági kiállítás szép, és buzditó eredményt midőn a Közönségben olvasnók, reik egy pár nappal közöttünk terem egy ugyanazon hajtó-géppel mozdítható cséplőgép, és szecskavágó, — itt van ez, mondom, Arkoson; — mindkettő meglepte ugyan a figyelmet, de különösen az ezen vidéken merőben új vendég, a cséplőgép, melyről népünknek eddig ha néha csak álma lehetett. Ezt az itteni főbírtokos ur, ki az említett kiállításon jelen volt, haza érkezése előtt, már egy nappal ide szállított; s a cséplőgép azonnal felállított, megindult, és tegnap tette meg a próbamunkát két ló-erővel, és körülré fázódó nyolcz egyén segélyével. Olvasható rajta, hogy: került Farkas István gépgyárából Pesten. Ára, mint mondák az illetők, körülbelül 500 pfrta (értve magát külön a cséplőgépét a hajtógéppel.) A tegnapi munka eredményül csak annyit írok ki, mint szememmel látott bizonyost, hogy fél óra alatt négy kalangya (108 kéve) rozost cséplött ki, melyből számíthatni valamint egy egész napi (leszámitva egy pár reggeli, és déli pihenési órát) egy több napokon átgondolandó eredményre, mi is az azzal eddig ismeretlen bámulattal lepi meg. A sok nézők közül a leg-gondosabbak azt vizsgálták meg, hogy-e a gép a rozsfekékben sok szemmagot? s reá kellett mondaniok, hogy azt jobban kiveszi, mint a hardós csép. Többféle észrevételek között hallottam közgazdákát a fölül süttögni, hogy több összeállva, lehetne hasonló megcserezni. (s e szót belőlük fülem színtügy vára lesték is ki). A csűr, melyben a gép felállított, két osztályú; egyikben a gép, másban ugyanakkor három cséplő cséplétek; s a kétféle cséplés kitűnő ellentétből a haladás, és maradás eszméje ötlött fel. Úgy tetszik, mintha a kézzel cséplő emberek kenyerre rövidülne a gyors gép által; de köztökre kell figyelni: egyik az, hogy a gép mellé is több napzámcs egyén kell; másik az, hogy télen át kenyeret a szegény nemcsak nehézz cséplé, hanem végzetlen sok betanulható ügyes kézi gyorsasággal kereset családjával együtt. Mily szép dolgot, kigépelteni egy kalangya mindennemű gabonát két hét alatt! ez igen gyönyörű valóság! De mily szép dolgot, legrovidebb idő alatt tudni az égestől felelmen, akkor, mi kor a legbiztosítottabb tárgyak elégséggel is marad fenn valami kártérítlen! Ha ugyancsak jól számítja az ember, kisl az eredmény, hogy míg cséplő egyének ugyanannyi gabonát kicsépelnek, mint a gép, belekerül legalább tízszer annyi időbe, s könnyen kétszer annyi költségbe; s egy ilyszert 500 pfrtos cséplő-gép már magát teljesen lefizette 5000 kalangya gabonának lecséplésével a jelenlorki gabonár szerint is, annyival inkább az elkövetkező jövő tavaszi ár szerint. A cséplőgép tehát, se egyes nagygazdákknak, se kisebbeknek társulatban nem lehet eléggé ajánlani.

Az erdélyi cs. kir. normalis iskolákról, mint érintetem, a kormány úgy rendelkezett, hogy: a csik-szeredait, és oláit (ezt Szászvárosra áttéve) a rom. kath. püspökség felügyelete alá rendelte — a s. sz.-györgyi a ref. püspökség felügyelete alá, úgy az egerbegyit is; — a nasszódit a görög-egyesült, a hátszegit a görög-nem-egyesült püspökség felügyelete alá; mik-

re kulesul az szolgál, hogy azon iskolák felállításakor, melyik vallásfelekezeti vidéki tulajdonos számú nép folyt volt be egyiknek, vagy másiknak felállításába leginkább; — a nasszódit leány-iskola is rom. kath. felügyelet alá esett, — a katonai volt század-iskolák mindenütt a helységi iskolákba olvasztattak be. A s. sz.-györgyinek fentartására, tanári fizetésre, stb. az eddigi ugynevezett Graenzprovent-fundust szánta volna a kormány a ref. főconsistorium kezébe átadni, mely Bécsben áll; — a többről, hogy minő pénzalapból állott, s álland ezután is fenn, nem értesültem.

Mint megcsökkene nagy reményünk a szépen fejlődő öszgabonánál! Jakab-napig folyt a két hideg tartó esőzés, mely az érest visszartóztatta, akkor lett egy rendre egész Háromszék, és Barczát bejáró ragyacsó, erre az idő felderült, s arra nyílt föl szemünk, hogy a hirtelen megparadt ragyás búzáknak kevés liszt-lángot, és sok korpát igrnek; nagy csapás egy óra alatt oly nagy terjedelmű! A vízfeketesebb, trágyátlanabb, és később vetett búzáknak tetemesebb a veszteség. Kisebbités nélkül mondva, Háromszéken és Barczán a búzatermés fele részét egy pár órai esőzés tönkre ejtette. A rozsa, mint korábban erő, jó, és eresztős, úgy az elegyes is; de a búza egy vékánál többire kevesebbet, néhol alig többet ad. Sokan mondják, hogy tavaly jó lett volna sok rozst vetni, de ettől a szeszgyártás nagy tilalma elszoktatott. A nép meg van ijedve, s azon imádkozik, nehogy a törökbúzá, melyben sok a meddő szál, korán der tállja. A búza ára mind a brassói, mind a s. sz.-györgyi piacon 6 pfrtól rögtön felszókkant; az új búza ára ugyanis 7 pfrt, az ó-búzáé 8 vala mult hó 9-én.

Kiss Mihály.

Zilah, aug. 18-kán. 1858. — Mult hó közepén kezdve, lépett életbe azon felsőbbi rendelet, melynek értelmében e város, a szomszéd Szilágy-Somlyóval együtt, mint ilyen a II. építészeti osztályba soroztatván, az e tárgyban alázatos fölterjesztések felvételével, bel- és külvárosra osztott föl, úgy, hogy a belvárosban jövőre csupán emeletes házak építése lesz megengedve, e mellett aztán, közegünk egész területén, épületanyagul a fa vagy vályog kiszorításával, csupán követ vagy égetett téglát, fel-délul pedig cserepet vagy pléhet lehetend alkalmazni. És valamint ez intézkedésnek a város külső csinosodására gyakorlandó üdvös befolyását előre is könnyen beláthatni: úgy másfelől localis viszonyaink, s a lakosság anyagi állapotai szempontjából azon körülményt se lehet eltagadni, miszerint e rendszabás, egy időre, ha nem általában, az építkezéseknek sok részben akadályozására, illetőleg a már meglévő ócska épületeknek egészségi vagy közbátorsági tekintetben hátrányos fentartogatására szolgál, ha csak gyakorlati úton némi könnyítések nem történnek, mint ezt már az ugynevezett belváros, igen helyesen, csak a piac közvetlen környezetére szorított területének kijelölésénél is tapasztaltuk. Városunk utóbbi időben csinosasra nézve is meglehetősen haladt, s a mennyiben rongált és sok fölül igénybe vett vagyoni helyzetünkől telik, kívánatos: haladjon folytonosan, de itt is szüntelen figyelembe tartva az „utile dulci” józan alapelvét.

Mennyi bizalmat tudott maga iránt az „első magyar kártérítő-társaság” már eddigelő is ébreszteti, és a biztosítás eszméjének megkedveltetésére hatni, ahhoz részünkről is azon nem jelentéktelen adatul vehető ténynyel szolgálhatunk, miképp ezen, körülbelül ezerszáz ház-zal bíró városkában, hol ezelőtt három különbözö társulat ügynokségénél az évi biztosítások száma rendszeren 10—20 között állott, s a 30-t túl nem igen haladta; jelenleg e hazai intézetnél több mint 200 ház van biztosítva.

A helybeli ev. ref. gymnasium néhány év-tized előtt ideiglenesen készült, s a már erősen megromlodozott tanszobai helyisébe a szükséghez képest, új, tartósabb használatra számított épület emelése határozatván el, e cél-ra mind a működő társulat látogatott előadásokat tartott, mind pedig a kolozsvári zene-conservatorium egykori tagja Diószegi Mihály honfittársunk, három, hozzá hasonlóan kitűnő zeneképzettségű s képességu ifiaival együtt, az iskola udvarán élvezetes hangversenyt adott. Az alapító innepélyes letétele jul. 1-ső napján történt.

Nem hagyhatjuk ez uttal kiegészítés nélkül 80-an számú „Magyar Sajtó”-nak azon a külföldi elhallgatásával tett, de alkalmasint a „Protestáns egyházi és iskolai lap”-ból átvett újdonság közleményét, melyben a zilahi ev. ref. gymnasiumnak nemcsak alapítójával (a mi való), de több mint százados fentartójával is, kizárólag a helybeli ev. ref. egyház van föltüntetve; s ezt annyival kevésbé véljük elmulasztatónak, mert halálanságnak tartanók az iskola körül folytonosan annyi nemes áldozatkészséget tanusított s tanusító báró Wesselényi-család iránt, ha ebbeli, eléggé nem méltányolható érdemeit csak egy órára is elfeledni bírnók, s halálanságnak mindenekfelett Wesselényi Miklós nagy emlékeztetést iránt, ki, mint ez áldozatkészség főúrhoja, ez intézetet azon kívül is, szemlelileg és anyagilag áttai pártfogásának éltező levegőjével táplálta, s a ki nélkül a

Szilágyság közművelődésének ezen egyetlen palladiuma, virágzásának 1848 előtt birt szép fokára soha el nem jutott volna, s mai nap-ság szemléltető állapotában is meg nem maradt volna. Ezt kívántuk helyreigazítani. Azt pedig — minthogy nem a „Protestáns lap”-béli forrás, csak a „Sajtó”-béli újdonság hibája, — csupán mellékesen említjük meg, hogy a tanoda főgondnoksága jelenleg b. Wesselényi Farkas és Ferencz kezében lévén, az ott főgondnokok gyanánt nevezett ügyfelek algondnokai hivatal viselnek.

Közkezdességu költőnk és egyházi szónokunk Medgyes Lajos a mult heten városunkat látogatásával tiszteleg.

Az aratás vidékünkön az általános szűk terméshöz képest meglehetősen, habár magában véve igen gyengén, ült ki; de a malévetés, ha ez a száraz idő folyvást így tart, nagyon rozsol fog fizetni. Szőlőhegyeinken, mint a két hazában mindenütt, a tavaszi fagy a dézmat jó előre anticipálta.

Ilyen szorgos munka-időben, mikor még olvasni se igen ér rá a földmíves ember, nem fog csodálkozni szerkesztő ur, ha a mult heteken városunkba vetődött jámbor Fischer Károly panorámával összekapcsolt medvebocs, (vad-) macska, majom és szajkó-sereglete (tán mert effelét uton-utfélen eleget láthatni) igen gyér látogatósnak örvendhetett.

Most nem tér több a papirosomra; de mint-hogy közelebből nemigen láttam tudósítást innen mifelőlünk a „K. Közönség”-ben, ezentul időnkint megkeresem szerkesztő urat leveleimmel. h.

KOLOZSVÁRI NAPLÓ.

— A Főnséges Koronaherceg születésének alkalmából Károliana Augustza császárné Ő Főlsége 3000 pfrtot ajándékozott a salzburgi írgalmas szűzeknek.

* A Főnséges Koronaherceg dajkája, mint a „Wanderer”-írja, Rzehorz Francziska, egy jó módú földmíves neje, születésére nézve az Iglóhoz körülbelül egy órányira fekvő Wieseből való.

— Gróf Mikó Imre ő nmiga, városunkba, mint irodalmi s közmunkássága tüzhelyéhez, megérkezett.

* A Kolozsvári kereskedelmi és iparkamara közlekedéstől tartott közgyűlésében az által üdvözlő a birodalom jövőre oly fontos, mint örvendetes eseményt, a cs. kir. koronaherceg születését, hogy a Kolozsvárt felállítandó reál-tanoda alapjára aláírati nyitott; a kettől ivre a jelen volt tagok 1850 pfrtot jegyeztek be. Minthogy pedig mind az ok, mind a cél sokkal általánosabb, semhogy a kamarakörület választói részvételt attól elzárni lehetne: határozatai lón, az aláírasi ivet nem zárni be, sőt a kerület minden iparos- és kereskedő testületeivel, valamint magánosokkal közleni.

— (Necrolog.) Tunyogi Cs. József, Kolozsvárt reform. tanár, és a m.-akademia levelező tagja m. hó 27. esti 11 órakor élte 68-ik évében jobb létre költözött. Az érdemes elhunyt, mint törvény-tanár, volt hazája szolgálatára, míg nem végre az idők viszonyai őt szerepétől elejték; legutóbbi időben a selymészet elméleti és gyakorlati terjesztése által tüntette ki magát. — Áldás poraira.

* A patatuzában Rajka József és Illés János kertészek egy dinnyés-kertet nyitottak meg, a hol a legjelesebb fajú külföldi és hazai görög- és sárgadinnyék jutányos szabott áron kaphatók. A kertben egy cobeaból ültetett és körül virágokkal díszített lugásban, és több szép fák lombjai alatt kellemes öszonmáló helyek rendeztek, melyeknek illő kényelemmel ellátásáról Rajka gondoskodik.

— Mulatunk; a „Diana-fürdő” kertjében „Salamon, a „Nemessányi-kertben” a halottaiból feltámadott Pongrácz ad reüniokat. Ez utóbbi feltámadt 29-kén hallánk ritka praeciozial előadott darabokat. Ez alatt a sétalétr arénájában is nagy dolgok történnek. Van itt egy derék czukrász „Ulrich,” kinek szenvedélye tűzjátékokat rendezni, és ki a tűzművészetet bámulandó tökélyre vitte. Mult hó 30-kán nagy előadást rendezett, melyben a végjelmet volt „Szigetvár ostroma.” Hatvan polgár vett részt az előadásban, s meg kell adni, hogy három tableauxban oly ügyesen állított elő a veres, zöld s fehérre változó varázs fény közt az ostromjelnetet, mely a népes közönséget hosszas tapsra ragadta.

* Az erdélyi természettudományi egyetel tárgyalási és közleményei IX. évi folyamának I. II. és III. füzetét megjelentek.

* Medgyesen az idén nagy innepélyességgel ülték meg a szászok az 1848—9-diki forradalmi események árjában életét vesztett Roth L. halálának napját. Az iskolai ifjuság, mint a „Kronst. Ztg.” melléklapja a „Deutsche Museum” után közli, tárgyatokkal és zászlókkal kivonult az iskolai kertbe, a hol a Roth sirja felett igénytelen emlékek emelkedik, egy obelisk öntött vasból. Itt kört kepezvén, a gymnasium felső osztályának tanítványai óriási cserkőszorúval díszítették a szobrot, mire Brandesch igazgató ur előlépve, megható beszédben az elhunytat, mint a szász ifjuság példányát, festette

le. Az ünnepélyt befejezte egy dal, mely így kezdődik: „Zu Klausenburg im Ungarland.“ E ballada, mely rozslu illik egy kegyeletes ünnepélyhez, a melynek célja lenne egy férfi emléket tisztelni meg nem pedig a lenyugodott kedélyeket újból felizgatni, már csak azért is elmaradhatott volna, mert egy geographiai illúzió kezdődik.

* A „világhírű“ Rarey, a bámuló löszelidítő titka már nyilvános titok, s az egész rövidbe foglalva a következőkből állana: A ló lábcszára látható porcos sümölcs könnyen levehető, s avas, penész-szága van. A ló ammóniákigizógése e ponton látszik összegyülni. Ennek erős szaga minden állatra nagy vonzerőt gyakorol. A rózsafa-olaj (oleum rodii) iránt az állatok különös előszeretettel viselkednek, és az megnyugtatólag hat rájuk. A kőmenny-mag-olaj is a ló ösztönszerűleg kedveli. A makranczos, vad lovakat tehát következőleg lehet szelidíteni: A sümölcsből egy kis darabot finom porrá kell törni, és ezt lőgmentes üvegbe zárni, mint szintén a rózsafa- és kőmenny-mag-olajat is. Ha nyílt úton találkozik az ember vaddal, dörzsöljön tenyerére egy kis kőmenny-mag-olajat, s közeledjék hozzá a szél-oldalról, hogy az állat az olaj szagát azonnal érezze meg. Ekkor bátran hozzá lehet közeledni, és ha orrlukáikhoz kevés olajat dörzsölünk, akárhová elvezethetjük. Ha pedig a porrá tört sümölcsből valamiképp egy darabka cukron beadunk, s nyelvére egy gyusznyű edényből 8 csepp rózsafa-olajat öntünk, a ló akaratla feletti uralmunk teljesen biztosítva van. Próba után mindenki elhitheti!

— Az első magyar általános biztosító-társaság nálunk is megkezdé kártérítését, miről a hozzánk érkezett levelet köteleseinknek tartjuk közrebocsátani, mi így hangzik: T. szerkesztő ur! Legyen szives becses lapjában közölni a bocsátást, hogy Boosban két kalangya szénám folyó év aug. 21-re virradólag rossz emberek által felgyújtott s porrá égett. Biztosítva volt Kolozsvárt az első magyar általános biztosító-társaság főügynökségénél: harmadnapra a főügynökség egyik tagja már künn volt, káromat felvette, s a hely színén teljes kárpótlást azonnal kikaptam, a becsütköltséget is a t. társaság hordozván. Boos, aug. 23. 1858. Mózsa Pál.

KÜLFÖLD.

Anglia. — A ramsgate-i fashionable tengeri fürdőben aug. 21-dikén francia-angol testvérségi ünnep volt, mely a két nemzet egymás iránti rokonszenvének erőteljes demonstrációját tekinthető. Calais kikötővárosa nagy gözöson ezen a napon francziát küldött Ramsgate-be, kik is itt a legszivesebb fogadtatásban részesültek. A város utcái angol és francia lobogókkal valának ékesítve, a hajók árboczaín valamennyi nemzet zászlói lobogtak, s a parton roppant embertömeg gyűlt össze a vendégek fogadására. A díszes gözöst nagy hurrákkal üdvözlötték. Jellemző volt a francziák magaviselete. A gözösről, midőn a kikötőbe befutott, az angol nemzeti himnusz zengett. A francziák zeneszóval vonultak be a városba s részt vettek a kivált népiességek által kitűnő egyes ünnepi szertartásokban. A demonstráció politikai oldala azonban leginkább a lakoma alkalmával tűnt ki, mely a francia vendégek válogatottabb részének adatott. Az áldomásokot többnyire francia nyelven mondták, a szónokok többsége pedig angol volt. Egyiköknök beszéde körülbelül így hangzott:

„Francia barátunk bizonyos tartózkodást tanusított beszédekben, melynek okát mindenki belátja, ki Franciaország viszonyait ismeri. Meg vagyok győződve, hogy nyílt és szabad beszédet csak úgy halallánk, ha valamelyik vendégünk nem a karna többé Franciaországba visszatérni. Azért hát nekünk angolokul kötelességünk a dolgokat úgy, a mint vannak, fölfogni, azaz megmondani, a mit testvéreink elhallgatni kénytelenek. Mi szigetbeliek „kormányaink“ szövetségét diplomatikus fogalomnak tartjuk, melynek megállapítását Europa helyzete parancsolta a két kormányának, a két „nép“ szövetségét azonban ténynek tartjuk, melyet semmi diplomatikus csíny meg nem zavarhat. A mit az orosz háboru kötött, a béke nem oldozhatja föl; s ha a két kormány szövetsége nincs lesvetések nélkül, a két nép szövetségének viszont megvan azon nyílt célja, hogy ez entente cordiale az idő színvonalán s annak igényeihez képest fenmaradjon. Hódító háboruk már lehetetlenek; a mely ha-

talmasság pedig saját magának fentarthatása végett egy testvérnépre háborut hozna, azt menten saját népének kellene megbuktatnia. Biztosíthatjuk francia testvéreinket, hogy kiáltványokkal nem lehet Franciaország népe iránti rokonszenvünket megrendíteni. Bizonyosság erre a viszhang, melyet a tábornokok káros fenyegetődzése Angolország parlamentjében és juryjében keltettek, mi a kényuraság teljes megalázása volt. Bizonyosság továbbá az, hogy a cherbourgi demonstrációt és sértetgető pamphletit magyarázatait hideg megvetéssel fogadtuk, mert mi itt Angolországban a francia kormányt a néptől megkülönböztetjük.“

Mondani se kell, hogy e beszédet roppant tetszéssel fogadták, s majd minden pontjánál kitörő helyeslési nyilatkozatokkal szakították meg. A francziák közül a kisebb rész — ezen s több efféle beszéd alatt — tartózkodás nélkül nyilatkozatát ki tetszését; a nagyobb rész ellenben óvatossággal viseltetve, mert voltak a társaságban urak, kik nagyon hasonlítottak a párisi Jerusalemtetű hivatalos lakosaihoz.

— Az atlanti táviró majdnem teljesen elkészülvén, most már arról kezdnek gondolkodni, hogy a különféle brit gyarmatokat a villanyos huzal által mind összekapcsolják az anyaországgal. Az Observer ezt nem tartja valami rengeteg valólatnak, mert a hozzávaló huzalnak 24,000 angol mfdnél hosszabbnak nem kell lenni.

— London, aug. 24. A „Times“ a dunai fejedelemségek alkotmányáról. „Oroszország a villanytávírdát tulszárnyalta, hogy bennünket a kínai diplomatiai diadalról tudósítson; s valóban, éppen ezen pillanatban a diplomatianak minden lehető diadalt össze kell szednie kárpótlásul azon gyalázatért, mi rá nehezül a jelenleg Párisban ülésező európai kongresszus határozata miatt. Ha valaki megírja annak történetét, hogy mi a dunai fejedelemségekben mit miveltünk, az azon események közt, mik a nyugati hatalmak és Oroszország közti nagy háborura vezettek, vagy abból származtak, egy ugyan gyalázatos, de nem éppen gyönyörűségételen epizódot képezend. Olvasóink emlékezni fognak, hogy nem a tulajdonképpeni Törökországba csapás miatt izentük Oroszországnak a háborút, hanem mivel a császár elfoglalta, mint anyagi biztosítékot Moldovát és Oláhországot, melyek oly kétes viszonyban álltak a Kapuval, hogy az angol nyelvben bajos volna arra kifejezést találni. Mit kelljen tenni a háboru bevégeztetése után a fejedelemségekkel, melyeknek megtámadása volt az ellenségeskedések közvetlen oka? A hatalmak közt ezen kérdésben véleménymegosztás támadt. Orosz és Franciaország a román fejedelemségeket egyesített királysággal akarták tenni, mely a Kaputól független leendett, vagy csak névszerint leendett függő. Ausztria kezdettől fogva az ellenkező oldalra állott, s Angolország némi ingadozás után hozzá állt. Az okok, melyek a két pártot vezették, elég világosak valának, s kevésbé látszottak vonatkozni arra, mi kifejezett főcélja vala tanácskozásaiknak, t. i. a román nép jólétére. A midőn Oroszországnak az volt ohajtása, hogy a fejedelemségeket egyetlen uralkodó alatt egyesítve szemlélje, ezt nyilván azért ohajtotta, hogy az ily unio által régi ellenségét, Törökországot gyengítse, s mivel Görögország példájáról azon tapasztalatot szerzte, hogy az ő befolyása egy a határán fekvő kis királyságban mindenható leend. A midőn Franciaország Oroszországot gyámoltatja, erre véleményünk szerint semmi más egyéb nem birhatta, mint azon kívánság, hogy egy szavazata legyen egy új korona ajánlkozásánál s egy új királyi családnak a királyok hierarchijába való bevitelénél. Azon okok, a melyek miatt Ausztria és Angolország más nézetben valának, nyilván állanak. Ezeknek semmiképpen se volt kedvök a Kaput gyengíteni, s Angolország legalább nem sokára belátta, hogy mily neveléses terv Törökországot ezen tartományoktól megfosztani, a midőn Angol-

és Franciaország 1854-ben éppen azért huztak kardot, hogy a Kaput azok meg nem rövidített birtokában megtartsák.“

A mi a congressus által meghatározott alkotmányt illeti, erre a „Times“ a következő észrevételeket teszi: „Természetesen elsieltet dolog volna határozott nézetet mondani oly alkotmány fölött, mely csak a legáltalános alaprajzában fekszik előttünk; annak kérdésését azonban nem mellőzhetjük, hogy ezen bonyolult gépezetnél tulajdonképpen mi szerepe leend Törökországnak? Ha csakugyan nem az forgott előttünk, hogy Törökország a fejedelemségek fölött valamivel többet kapjon, mint névleges befolyást, akkor alig érdemlő a fáradságot, kitenni magunkat a Franciaországgal való versengés veszélyének csupán azért, hogy a fejedelemségeket Törökországtól nem egy uton rabolják el, hanem éppen azt más uton miveljük. Oly alkotmánynak, mely több demokratiai elemet foglalna magában s a Kapunak kevesebb befolyást engedne, azt nem gondolhatjuk. S a kérdés megoldását se gondolhatjuk, a midőn az alkotmány a külső szövénnyeknek szabad tért enged. Ha Oroszországnak sikerül mesterkedések által, melyekben nem járhatlan, a két gyűlésben magának többséget szerezni, akkor a két tartomány kormányzása tényleg az ő kezében lesz. A diplomacia valóban nyomoru szerepet játszik ez ügyben. Először oly fontosnak tekinté a dunai fejedelemségeket Törökországra nézve, hogy háborút kezdett azért, hogy azok legalább egy időre attól el ne szakíttassanak. Azután azt, mi tulajdonképpen a két tartomány Törökországgal való jövőendő összeköttetésének kérdése vala, magokra ezen tartományok lakosaira hagyta. A lakosok határozatát pedig azért forgatá fel, mivel azt kívánta, hogy mégis csak függők legyenek Törökországtól, s most végre, mint látszik, oly alkotmányt adott nekik mely Törökországtól való függésüket éppen úgy megsemmisíti, mintha őket formasierint egy királysággal egyesítették volna, s a midőn a diplomacia ezen dolgot kovácsolta, a dunai fejedelemségeket 2 1/2 évig — mi neki alkalmasint rövid időnek látszik — megrognált és nyomoru állapotban tartá.“

— Az atlanti táviró-társaság megküldé a Timesnek az angol királyné s az amerikai elnök kölcsönös távirati üzeneteit.

A királyné üzenete következő:

„A királyné az elnöknek szerencsét kíván e nagy nemzetközi mű sikerült végrehajtásához, mely iránt a királyné a legnagyobb érdeklél volt. A királyné megvan győződve, hogy az elnök osztozik az ő szívbéli reményében, miszerint a villanyos alattság, mely Nagybritanniát az Egyesült-államokkal már is összeköti, új kapocsnak fog bizonyulni a két nemzet között, melyeknek barátsága közös érdeken skölcsönös tiszteleten alapul. A királyné nagyon örvend, hogy ilyenképpen közvetlenül közlekedhetik az elnökkel s neki újlag kifejezheti az Egyesült-államok jólétére célzó legforróbb kívánságait.“

Az elnök válasza ez:

„Az elnök szívből viszonzza a királyné szerencsekívánatait a két ország ügyessége, ismeretei s hajthatatlan erélye által végbevitt nagy nemzetközi vállalat sikerüléséhez. E diadal, mert az emberiségnek üdvösebb, hódító által csatátérben kivívott bármely diadalnál is dicsőségesebb. Vajha az atlanti táviró az ég áldása mellett a rokon nemzetek közt örök béke s barátság köteléke s az isteni gondviseléstől arra rendelt eszköz lenne, mely által valás, erkölcs, szabadság és jogosság terjedjen el az egész világon. Vajha e célra a kereszténység minden nemzetei önkényt egyesülének azon nyilatkozatban, hogy e táviró mindenkorra semleges lesz, közlelményei pedig — rendeltetésük felé való utjukban — még ellenségeskedések közepett is szenteknek tekintendők.“

Franciaország. — Páris, aug.

21. A conferentia, ennek jegyzőkönyve, s a benne foglalt határozatok még mindig napi rendben vannak, ugyannyira, hogy még a kínai szerződés megkötése se okoz a politikai és pénzügyi világban oly sensatiót, minőt várni lehetett. Az ülések jegyzőkönyve magával az egyezményen egy szerre fog közölteitni; ezt egy hatalom nem minden ellenállás nélkül engedé meg, azon hatalom, melynek a teljes nyilvánosság elleni oppositioját legkevésbé lehetett föltetni. Cowley lord tudniillik — írja a „Köln. Ztg.“ §. levelezője, kinek részrehajlatlansága előttünk ismeretes, nagy buzgósággal lépett föl a jegyzőkönyv közöltetése ellen, míg Villamarina marquis, alkotmányos tekintetéből, melyekkel kormányának a karmarék irányában viseltetnie kell, a gyors közöltetést indítványozta. Csak Kisseleff grófnak a közöltetés melletti erélyes föllépése által sikerült az angol ellenvetést fölvetni. Ha mindez úgy van, mint levelező jó forrásból hallja, akkor a conferentia belügyei még mindig talányos természetűek, s annál feszültebben várják az ominosus jegyzőkönyvek közöltetését.

A „Constitutionnel“ Renée aláírásával egy cikket közöl a dunai fejedelemségekről, melyben némi felvilágosítás nyújtatik azon szerződésről, melyet a fölhatalmazottak azon ügyben aug. 19-ikén aláírtak. „Az Unio alapelve, ugy miként azt Franciaország értelmezé, — mondja a nevezett lap, — nem jutott érvényre. Ezt könnyen előrelátni lehetett, minthogy tudták, hogy a hatalmak többsége ellennyilatkozand. Mindamellet hogy a császár kormánya nem érte el azt, mi a dolgok új helyzetének legjobb alapja volt volna a fejedelemségekben, mégis úgy látszik, miszerint az, a mi történt, ut az nnióra, miszerint azt a szabályzat több pontban megvalósítani. A két fejedelemség, ha jól vagyunk értesülve, tökéletesen hasonló intézményeket nyerend. Így a törvény előtti egyenlőség, adózási egyenlőség, egyéni szabadság, tulajdon tisztelete minden biztosítással, a kásztok előjogainak eltöröltetése, az államhivatalokba mindenkinek föltetele: mindkét tartományra nézve azonos igérmények által szentesítették. Egy általános és közös államtanács nevezetes illetékességgel ruháztatik fel, nevezetesen a törvények előkészítésére nézve. Ezen tanács tagjai egy egyesített mérv szerint a hospodárok és a két ország gyűlése által nevezetnek ki. Egy felső törvény és semmisítő szék, melynek tagjai letétetlenek lesznek, a két ország közös intézménye leend. Mi a választó gyűléseket illeti, mindenik tartománynak meglesz a magáé. Ezek választása nem általános szavazatjog szerint történendik, hanem előre meghatározott census szerint. Ezen gyűlések, mint állítják, fontos befolyást nyerezendek az államban. Ezeket illeti, például, a hospodárok választása, kik eddig a szultán által nevezettek ki. Ezek egyenesen választatnak minden tartomány választó gyűlése által. A jelölteknek a szerződésben kijelölt bizonyos föltételeket kell teljesíteniök. A magas Kapu, mely el kell ismerni hogy az értekezlet munkájához loyális támogatással járult, csak szentesíti a választást. E szerint fölismerhetni eme gyűlések fontosságát. A hospodárnak egy rendelete se érvényes a miniszter ellenjegyzése nélkül. Pontos és szigorú intézkedések világosítják föl a miniszterek felelősségét a törvényhozó gyűlések előtt, melyek hatalmi körükben a legkomolyabb felvigyázatot gyallandják. Ezen tartományokra nézve a legkényesebb kérdés volt ugyan a robot és tized, s a többi hűbéri viszonyok eltörölése a földbirtokosok és jobbágyaik között. Ezen nehézségek, mint állítják, nem mellőzettek hallgatással. A conferentia a dolgok ezen helyzetét javítani ügykezett.“ — Az aug. 19-ki egyezmény, folytatja a „Const.“ továbbá, szentesíti e szerint az 1789-diki év elveit. Többben úgy találták, mint állítják, hogy a conferentia a szabadsági eszméknek nagyobb kört enged, a midőn a törvényhozó gyűléseknek oly kitűnő helyet jelöl ki. Mi ellenkezőleg azt hisszük, mi-

szerint az értekezlet eszélyesen tekintetbe véve a dolgok állását. Oly országban, mely rég óta mindennemű közigazgatási visszaéléseknek kitéve volt, érthető, hogy a törvényhozó gyűléseknek szigorú vigyázattal kell lenniök. A fejedelemségek kétségkívül meg fogják becsülni azt, mit a hatalmak érettek tevének, s Europa bizalmának méltólag megfelelnek; megelégedéssel veendik a szabadság biztosításait, melyeket nekik az új szabályzat nyújt, valamint a kívánataik iránti kedvező törekvéseket.

A „Const.“ ezen cikkben kívül még egy rövid jegyzéket közöl, a dunai hajózás kérdéséről, melyben megerősítetik, hogy az értekezlet csaknem egyhangulag ellene nyilatkozott a duna-hajózási egyezménynek. Elismerték, miszerint ezen egyezmény jelen szerkezetében végre nem hajtható. Ezért tehát méltán lehetni — mint a felhivatalos lap hozzá teszi, — hogy életbeléptetése elhalasztatik mindaddig, míg oly értelemben módosítatik, mely megfelel a bécsi kötés által proklamált és a párisi által megerősített hajózási szabadság elvének.

Az értekezlet üléseit egyébiránt befejeztéknek tekinthetni. Kisseleff gróf már holnap elhagyja Páris-t. Az értekezlet csak-

nem három hónapig foglalkozott. Első ülése máj. 22-én volt, az utolsó aug. 19-kén. Az ülések száma 19. A 13-ik ülésség Benedetti vitte a jegyzőkönyvet. Azután Fougères, ki az első távolléte alatt a külminiszteri politikai ügyek vezetésével volt megbízva.

— A conferentia meghatalmazott tagjai készülnek elhagyni Páris-t, s fáradalmas munkájuk után fürdőben keresni üdülést. Kisseleff gróf aug. 22-kén Brüsselen keresztül már el is utazott Oстен-débe, a hol Helena orosz nagyhercegnőt találandja. Clarendon lord az előtt néhány nappal több napot töltött Cowley lorddal Chantillyban lévő mezeijörszágán. A „Nat. Ztg.“ szerint aug. 22-dikén Palmerston lord is megérkezett Párisba, s Napoleon császárral még ennek Biarritzba utazása előtt összejöendő volt.

— A Chináivali békekötést jelentő távirati sürgönyről azt írják Párisból az „Independence“nak, hogy a „Moniteur“ Tienccinből kapott sürgönyében azon hely, mely szerint Pekingbe diplomatiailag utazók csupán szükség esetében bocsátatnak be, annyival inkább feltűnik, mivel Grosbáró és Elgin lord utasítva voltak, hogy a chinai kormánytól Pekingbeni állandó követségek felállítására kívánjanak engedélyt.

Ugyanazon tudósító szerint az orosz ügynököknek csodálatosan erélyt a francia fővárosban valósgosan bámulják. A „Nord“-párisi levelezője is oly csodálatosnak találja Franciaországra nézve e záradékot „szükség esetében“, hogy ezt jegyzi meg: Ha valaki visszaemlékszik mindazon félreértésekre, melyekre a Lagrenée ur szerződése 1842-ben alkalmat szolgáltatott; át fogja látni, hogy egy új szerződés végrehajtását egyesegyedül az európai követeknek a chinai birodalom fővárosában folytatnos jelenléte lett volna képes biztosítani. Jelenleg arról van szó Párisban, hogy Tienccinben francia konzullá a dícséretesen ismert Monsigny ur nevezetné ki, a ki jelenleg Shanghai-ban foglal el konzuli állomást.

— A császárnak aug. 21-dikén este St. Cloudba lett megérkeztek az ünnepélyes fogadás elmaradt, mégpedig ő felsége világos parancsára, a kit délelőtt a fogadás vagy nemfogadás iránt távirati uton megkérdeztek. A végössza nélküli ünnepélyek, lakomák, polgármesteri és püspöki szónoklatok után, melyek az egész utazáson keresztül vonultak, a császári pár iránt alig lehetett kíváncsabb figyelmet mutatni, mint azzal, hogy csendességben engedték hazatérni. Hir szerint a kérvé-

nyek, melyeket minden város, sőt minden falu, a hol a császár keresztül ment vala, benyújtott, számméltuliek. Legalább nem mondhatja senki a bretagnei népről, hogy a ritka alkalmat, midőn valamit kívánhatott, használatlanul elszalasztja. Kiszámították, hogy ha valaki mind meg akarná adni azt, a mit az egyes közönségi hatóságok (az egyes embereket ide nem értve) kívántak, az erre szükséges sommak a birodalom budgetjét majdnem háromszorosan felülmúlák. Mint mondják, készen van már a becsületek-rendekről szóló hosszas listám, melyek ezen utazás örömeire kiosztandók lesznek, s azt a császár e napokban aláírja.

Sajtóhírek. E lapok 66-dik számában „Démás szőlők sat.“ című cikkben, 7-dik sorban „elő“ szótág után kiharadt a szó „csodálkozand.“ A 67-dik számú lapban e cikk folytatásában a 6-dik kérdésre tett felelet eleje így változtatott írja által „a két falubani belső telkek és promontoriumba plántált szőlőkre nézve.“ Ez az író által eleve után igazítottat, de szerkesztő távollétében, a nyomtatásból kiharadt. Továbbá ugyan a 67-dik számában, ezen cikk 6-dik kérdésére tett feleletből kiharadt az 5-dik sorban ezen tétel: „a két falusi belső telkek s promontoriumi szőlőkre nézve.“

Bécsi börze. — Auguszt. 28-ikán. Erdélyi urbíri papir 81¹/₄ Magyar urbíri papir 81³/₄ Nemzeti kölcsön 82¹/₂ Arany 4. (darabja 4 ft 47⁹/₁₀ kr) Ezüst 4³/₄.

Felelős a szerkesztésért BERDE ARON.

Ürberkárptólási tüke-utalványozás.

A k.-fejevári cs. k. megy. törv. utján Réz Farkasnak m.-sülyei, ispánlakai, elekesi, nyirmezői birt. u. 878 ft 43 kr. — Csia Jánosnak m.-sülyei b. u. 384 ft 7 kr. — Hegyesi Erzsébet, Viski Ferenczének, Szőlősi Lajos és Sándornak m.-sülyei, harii, medvési, m.-herepei, o.-péterlaki b. u. 1285 ft 48 kr. — Belényesi Zsigmondnak paczkal b. u. 941 ft 27 kr. — Barta Józsefnek pókafalvi birt. u. 933 ft 12 kr. — Kovács Sándor özvegye, született Pálfi Ag-

nes örökösének kis-solymosi és paczkal b. u. 781 ft 19 kr. urb. kárp. tüke és jár. utal. A köv. bead. nov. 2 ig. Tárgyalási nap jan. 11-he d. e. 9 órákor.

A dézsi cs. k. megy. törv. utján Benedekfi István örökösének o.-bogátai b. u. 1505 ft 4 kr. — Makrai Lászlónak széplaki, largai birt. után 19,171 ft 23 kr. urb. kárp. tüke és jár. utal. A köv. bead. okt. 25-ig. 1858. Tárgy. nap. dec. 24. 1858 d. e. 9 órákor.

A m.-vásárhelyi cs. k. megy. törv. utján Vítályos Andrásnak hosszuszói, hosszupataki, lunkai birt. u. 398 ft 57 kr. — Boér Lajosnak

hosszuszói b. u. 102 ft 33 kr. — Szabó Mártonnak zugori, szénaverősi b. u. 125 ft 51 kr. — Miklósi Rózsának, Pellet József özvegyének oláh sályi b. u. 149 ft 32 kr. urb. kárp. tüke és jár. utal. A köv. bead. okt. 20-ig. Tárgy. nap. jan. 3-ka 1859. d. e. 9 órákor.

Ugyanott Orbók Lászlónak hosszuszói, hosszupataki, lunkai és lodományi b. u. 2316 ft 49 kr. urb. kárp. tüke és jár. utal. A köv. bead. okt. 20-ig. 1858. Tárgy. nap. jan. 3-dika 1859 d. e. 9 órákor.

Ugyanott Gyulai Róza, Domokos Lajosnak bábahalmi b. u. 147 ft 47 kr. — Donáth

HIVATALOS HIRDETÉS.

alább elősorolándó ügyvivőseiei közbenjárása által. Kolozsvárt július 23-dikán 1858.

Az erdélyi kölcsönös jog- és tüze-mentő társulat igazgatósága.

Az erdélyi ügyvivők névsora: Abrudbányán: Arkosy Károly postamester és birtokos.

Alsó Boldogasszonyfalván: Gyarmathy Dániel birtokos.

Alvinczen: Bütyka Dániel.

Aranykúton: Móza Samu birtokos és haszonbérlo.

Balázsfalván: Dániel Ödön kereskedő.

Balázstelken: Szokoly Pál birtokos.

Baróthon: Császár József kereskedő és birt.

Bethlenben: Csűrös József ev. ref. lelkész.

Bikalon: Hankovics György birtokos.

Brassóban: Müller Károly kereskedő.

Bürkösön: Szoboszlai B. Lajos birtokos.

Csikbánkfalván: Madár Antal birtokos.

Csik-Tapolczán: László Dénes birtokos.

Dézsen: Kovács Mózes birtokos és keresk.

Dobokán: Hodor Károly birtokos.

Erdő-Szentgyörgyön: László Gergely ev. ref. lelkész.

Felvinczen: Magyar Pál birtokos.

Fogarásban: Nehrer Sámuel kereskedő.

Gidófalván: Vajna Károly birtokos.

Hátszegben: Ehrentheltzberger Péter postamester.

Károlyfehérvárt: Dergán József keresk.

Kentelken: Vályi Elek ev. ref. esperes.

Kézdi-Vásárhelyen: Kovács Dániel birt.

Kolozson: Veres Sándor birtokos.

Kovácsnán: Kozma Antal postahivatalnok és birtokos.

Krasznán: Gyulai Károly birtokos.

Magyar Fülöpön: Csia Elek birtokos.

Magyar Győr-Monostoron: Hory Farkas ev. ref. lelkész.

Magyar Nagy-Zsomboron: Zsombori József birtokos.

Magyar Sáros-Berkeszen: Takács Zsigmond birtokos.

Maros-Illyén: Fekete György birtokos.

Maros-Ludason: Nyerges Ferenc birtokos.

Maros-Solymoson: Bogdán Mózes ev. ref. lelkész.

Maros-Ujvárt: Csengeri József birtokos és cs. kir. sóhivatalnok.

Maros-Vásárhelyen: Czecz Miklós kereskedő.

Mező-Csáváson: Benkő Károly birtokos.

Mező-Méhesen: Kendeffy István birtokos.

Mező-Szilváson: Papp István haszonbérlo.

Mócson: Csobánczy-testvérek kereskedők.

Nagy-Enyeden: Ungár Mihály kereskedő.

Naszodon: Mihalás József postamester és birtokos.

Nyerczen: Bartha Albert birtokos.

Szamosujvárt: Temesváry István postamester.

Szász-Régenben: Altzner János cs. kir. sorsjátékra gyűjtő.

Szász-Sebesben: Gregor Simon keresk.

Szászvároson: Németh Vilmos keresk.

Széken: Mihály Endre ev. ref. lelkész.

Székelly-Keresztúron: Kabdebo Antal kereskedő és birtokos.

Székelly-Kocsárdon: Sükösd Ferenc ev. ref. lelkész.

Székelly-Udvarhelyen: Cimbalmos Lajos birtokos.

Seps-Szentgyörgyön: Demeter József birtokos.

Szilágy-Csehben: Varga József birtokos.

Szilágy-Somlyón: Rácz Albert birtokos és postahivatalnok.

Tasnádon: Koroknay Zsigmond birtokos.

Tekében: Weber Fr. Mihály gyógyszerész.

Tordán: Wéltis György birtokos és keresk.

Tordátfalván: Ürmösi Sándor egység-hitű lelkész.

Tövissen: Márton Ferenc birtokos.

Vajda-Hunyadon: Fogarasi Bucsy Mihály birtokos.

Vizaknán: Timár Károly birtokos.

Zilahon: Harmath János kereskedő.

Zsibón: Kun Károly ev. ref. lelkész.

Szekeres Sándor, birtokosságok biztosa.

(510) (2-3) Egy képzett gazdatiszt,

erdélyi magyar ember. 36 éves, nős, gyermektelen, ki az okosztat gazdasági tudományokban emelteték készségét egy első rendű gazda-képző intézetben, a gyakorlati pedig Magyar-s Erdélyben két első uradalmában nyerte. és jelenleg is a birodalom egyik koronaországában hivatalosodik, ajánlja szolgálatát hazája földesurainak

Bővebb értesítést t. Gyulai Pál tanár ur szíves adni. Kolozsvárt, Hiduteza, 302. sz. Czirkák ház.

(503) (3-3) Az ó-topliczai s mesterházi birtokosságok évenként, 1859-en kezdve hat egymás után folyó

(502) (3-3) Az ó-topliczai, mesterházi és magyarói birtokosságok közös majorság havasai felügyeletére, egy főerdősi (Oberförsteri) állomásra csődöt hirdetnek.

Évi fizetést ajánlanak, közösen fizetendő 1200 — azaz egy ezer kétszáz rftokat convent. pénzben. Állomása leendő O-Topliczán. A jelentkezés ideje jelen év november 1-ső napjáig tüzetik ki, hárzóról; a jelentkezni akaró diplomatikus erdős lehet. Jelenkezéssel elfogadja alólírt M.-Régenbe. Közhírré teszi M.-Régenbe, aug. 18-kán, 1858.

Szekeres Sándor, birtokosságok biztosa.

(503) (3-3) Az ó-topliczai s mesterházi birtokosságok évenként, 1859-en kezdve hat egymás után folyó

(502) (3-3) Az ó-topliczai, mesterházi és magyarói birtokosságok közös majorság havasai felügyeletére, egy főerdősi (Oberförsteri) állomásra csődöt hirdetnek.

Évi fizetést ajánlanak, közösen fizetendő 1200 — azaz egy ezer kétszáz rftokat convent. pénzben. Állomása leendő O-Topliczán. A jelentkezés ideje jelen év november 1-ső napjáig tüzetik ki, hárzóról; a jelentkezni akaró diplomatikus erdős lehet. Jelenkezéssel elfogadja alólírt M.-Régenbe. Közhírré teszi M.-Régenbe, aug. 18-kán, 1858.

Szekeres Sándor, birtokosságok biztosa.

MAGÁN HIRDETÉSEK.

(514) (1-3) Erdő-eladás.

Gróf Bethlen Farkas ur bonyhai uradalma részéről közhírré tétetik, hogy folyó év október 1-ső napján kezdve, Bonyhán, helyit, az úgynevezett Berek s Sz.-Csáváson, az úgynevezett Szálas erdőkből, naponként több szekerekre menő, mindennemű malom- és kádár-munkára alkalmas s építéshez szükséges százados cserfák álló helyeken készpénzért eladatnak.

Pávay.

(512) (1-3) Egy pár évektől fogva használt, de jó állapotban levő ZONGORA eladó, egy más pedig bérbe kiadó — Értekezhetőni Tauffer Ferencz, „Vadmacska“ című fűszer kereskedésében.

(508) (3-3) Birtok eladási hirdetés.

A v.-hunyadi cs. k. kerületben, Sztrigy-Sz. Györgyön, a Nopcsa Samu féle birtok, örök áron eladó; venni szándékozók bővebben értekezhetnek akár személyesen, akár bérmentesített levelekkel, Mócson lakó Száva Lajos felhatalmazottal. Utolsó postállomás Mocs.

(507) (2-3) 1000—100,000 ft

elfogadható feltételek mellett, kölcsönre kiadatik, árvagondnoksági biztonság alatt lévő, bármely koronaországban fekvő birtokra. A bérmentes ajánlatok Mentzel M.-hez utasítandók, Bécsbe, belváros, Singerstrasse Nro. 893.

(505) (3-3) Özv. gr. Vass Györgyné, született gr. Gyulai Francziska urasszony 8 nagysága m.-szentgyörgyi és pagocsi részlőrszágai örök áron eladók; értekezhetőni ügyvéd Groisz Ferdinánd Kolozsvárt.

(506) (3-3) Hirdetmény.

Méltóságos gróf Teleki István urnak, hagamás-laposi, erdő-aranyosi, aranyezői, kötelesemezői, garbonáci és kovács-kápolnoki részlőrszágai jövő 1859-dik évi szentgyörgyi napjától kezdve, több évekre, haszonbérbe adtnak

Értekezhetőni, ügyvéd Groisz Ferdinándnál Kolozsvárt.